

2. Белкин А.С. Основы возрастной педагогики: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / А.С. Белкин. – М.: Академия, 2000. – 192 с.
3. Маслоу А.Г. Мотивация и личность. Перевод. с англ. Татлыбаевой А. М. — СПб.: Евразия, 1999. — 478 с.
4. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія: Навч. пос. – К.: Академвидав, 2006. – 360 с.
5. Павелків Р.В. Вікова психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. – К.: Кондор, 2011. – 468 с.

Резюме: Стаття посвячена вопросам становления личностного самоутверждения. В теоретическом анализе отражены актуальность проблемы саморазвития личности и ее утверждения. Выделены исследователи, раскрывающие проблему психологических особенностей самоутверждения личности. На основе анализа литературных источников выявлены особенности, характер выражения и протекания самоутверждения на разных возрастных этапах. Определены особенности самоутверждения у новорожденных и младенцев, проиллюстрировано характер самоутверждения в раннем детском возрасте. Сосредоточено акценты утверждения в период дошкольного детства и младшего школьного возраста. В статье проанализированы сферы самоутверждения подростков, юношей, описаны характер протекания самоутверждения во взрослом возрасте и периоде геронтогенеза на личностном и межличностном уровне. В исследовании описаны особенности течения кризисных периодов, а также, как результат, представлены психологические новообразования, являются признаками самоутверждения. Успешность самоутверждения на всех возрастных этапах является условием полноценного перехода на следующую ступень развития. В статье охарактеризованы профиль становления положительной и действенной Я-концепции, которая обеспечивает продолжение личностного развития, самоутверждения и самоактуализации.

Ключевые слова: личностная свобода, христианская психология, аддиктивное поведение, психологическая профилактика.

Summary. Article is devoted to the formation of personal coming into being. In theoretical analysis highlights the relevance of self-development of personality and its coming into being. It is selected the researchers, which revealing the problem of psychological characteristics of personal coming into being. Features, character expression and course of personal coming into being at different age stages are revealed based on the analysis of the literature. It is investigated the characteristics of personal coming into being in newborns and infants, it is illustrate the nature of personal coming into being in early childhood. It is studies coming into being in period preschool childhood and primary school age. The article analyzes the scope of coming into being of teenagers, youths, explored character of coming into being in adulthood and old age run on a personal and interpersonal level. The study describes the peculiarities of the crisis, and as a result, presents psychological neoplasms, which are signs of personal coming into being. The success of at all age stages is condition for full transition to the next stage of development. The article describes the profile of formation of positive and effective self-concept which provides continued of personal development, personal coming into being and self-actualization.

Keywords: personal liberty, Christian psychology, additive behavior, psychological prevention.

УДК 159.923.5

О.Ю. ВОРОНОВА

ЕМОЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ДИТЯЧИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Резюме. У статті розглядаються емоційно - психологічні особливості становлення майбутніх вихователів. Представлено блок-схему, що відображає особливості професійній діяльності педагога. Проаналізовані прояви показників емоційної стійкості, відношення до системи своїх педагогічних дій, до мети і завдання, які майбутній вихователь ставить перед собою у своїй професійній діяльності, до засобів і способів досягнення цих цілей; оцінці результатів своєї роботи. У статті також розглянуто особливості емоційного відношення до системи міжособистісних взаємодій з вихованцями, у які вступає майбутній вихователь; відношення до своїх професійно значущих якостей і в цілому до себе як до особистості, професіонала, до оцінки рівня своєї особистісної й професійної зрілості й відповідності власному ідеальному «образу Я» педагога. Визначено особливості формування емоційно-вольового компоненту протягом навчання у ВНЗ. Об'єктами дослідження виступили студенти спеціальності «Дошкільне виховання» першого, третього та п'ятого курсів. Емпірично досліджено емоційний компонент та рівень його вияву у студентів за методикою «Шкала емоційного відгуку» А.Мехрабян, Н.Епштейн та опитувальником А. Реана «Мотивація успіху і боязнь невдач». Проаналізовано психологічні особливості здатності до саморегуляції своїх емоцій у майбутніх вихователів. Узагальнено основні тенденції щодо рівня вияву емоційного відгуку у студентів спеціальності «Дошкільне виховання».

Ключові слова: професійне становлення, рефлексія, мотиваційно-цільовий компонент, когнітивно-операційний компонент, емоційний компонент, оціночний компонент.

Постановка проблеми. Сучасні умови життя вимагають посилення творчої активності особистості майбутнього вихователя, підвищення вимогливості до себе й своєї діяльності. Однією з істотних тенденцій розвитку особистості педагога-вихователя в сучасних умовах стає розширення й більша диференціація внутрішнього контролю найрізноманітніших форм її поведінки.

Саме тому, мета статті полягає у теоретичному та емпіричному дослідженні емоційно-психологічних особливостей професійного становлення майбутніх вихователів. Серед багатьох необхідних сучасному вихователю професійно-педагогічних характеристик особливе значення мають перцептивно-рефлексивні здібності, пов'язані з особливостями розвитку рефлексії. (Н.В.Кузьміна, А.О.Реан, Є.І.Рогов і ін.). Ефективність діяльності педагога-вихователя обумовлена не тільки наявністю перцептивних здібностей, але й присутністю рефлексивної компетентності, при якій професійна якість особистості дозволяє найбільш ефективно й адекватно здійснювати рефлексивні процеси, реалізацію рефлексивної здібності, що забезпечує процес розвитку й саморозвитку, що сприяє творчому підходу до професійної діяльності, досягненню її максимальної ефективності (О.А.Поліщук та ін.). Виходячи з визначення поняття «рефлексія» у професійній діяльності педагога була складена блок-схема, що відображає її особливості (рис .1). Мотиваційно-цільовий компонент складається в єдності мотивів і цілей використання рефлексії для ефективного здійснення педагогічної праці. У зміст оцінного компонента входять самооцінка застосування вмінь, що лежать в основі рефлексії, аналіз власних знань, що конкретизують теоретичні основи рефлексії, виявлення допущених помилок і недоліків, визначення шляхів їхнього подолання. Майбутній вихователь прагне проникнути в сутність педагогічних явищ і процесів, зрозуміти закономірності протікання педагогічної діяльності, правильно оцінити й вчасно скорегувати свою роботу. Він вивчає хід, результати своєї діяльності, оцінює себе як учасника діалогу з погляду того, наскільки вдається йому організувати цей діалог і наскільки активні в ньому вихованці [3]. Емоційний компонент активізує інші компоненти рефлексії, сприяє їхньому розвитку, впливає на зміст образів педагогічної рефлексії й на їхнє комбінування.

У процесі становлення рефлексії необхідно викликати у майбутніх педагогів емоції, близькі до тих, які виникають у них у процесі професійної діяльності. У майбутніх вихователів необхідно розвивати почуття впевненості в успіху становлення рефлексії, задоволеності при оволодінні вміннями й розуміння необхідності її застосування у власній практичній діяльності з метою підвищення результативності педагогічної праці. Слід зазначити, що, на думку, І.Е. Курова, посилення емоційності педагогічного процесу є однією з найважливіших умов інтенсифікації рефлексивної діяльності й активізації її учасників. Позитивні емоції стимулюють пізнавальний процес і активізують рефлексивну діяльність вихователів. [1]

Емоційний компонент педагога-вихователя можна охарактеризувати сукупністю трьох видів відносин:

- відношення до системи своїх педагогічних дій, до мети і завдання, які майбутній вихователь ставить перед собою у своїй професійній діяльності, до засобів і способів досягнення цих цілей; оцінці результатів своєї роботи;

- відношення до системи міжособистісних взаємодій з вихованцями, у які вступає педагог у своїй професійній діяльності; емоційній оцінці того, як він реалізує основні функції педагогічного спілкування: інформаційну, соціально-перцептивну, презентативну, інтерактивну й афективну;

- відношення до своїх професійно значущих якостей і в цілому до себе як до особистості, професіонала, до оцінки рівня своєї особистісної й професійної зрілості й відповідності власному ідеальному «образу Я» педагога.

Своє дослідження ми зосередили на вивченні саме емоційного компоненту. Об'єктами нашого дослідження виступили студенти спеціальності «Дошкільне виховання» першого, третього та п'ятого курсів. Нами розглянуто особливості емоційного відношення до системи міжособистісних взаємодій з вихованцями, у які вступає майбутній вихователь. Для визначення таких тенденцій у процесі професійного становлення нами застосовано методикою «Шкала емоційного відгуку А.Мехрабян, Н.Епштейна. Дана методика дозволяє проаналізувати загальні емпатійні тенденції обстежуваного, такі її параметри, як рівень вираженості здібності до емоційного відгуку на переживання іншого і ступінь відповідності (невідповідності) знаку переживань об'єкта і суб'єкта емпатії. Об'єктами емпатії виступають соціальні ситуації і люди, яким випробовуваний міг співпереживати в повсякденному житті. В результаті проведеного дослідження за даною методикою всіх студентів було поділено на п'ять груп: з дуже високим, високим, нормальним, низьким та дуже низьким рівнями. Розглянемо отримані нами результати (див. табл. 1).

Таблиця 1

Рівні вираженості емоційного відгуку за методикою А.Мехрабян, Н. Епштейна

Рівні вияву	1 курс	3 курс	5 курс
дуже високий	24 %	32%	12%
високий	64 %	68%	80%
нормальний	12 %	0%	8%
низький	0 %	0 %	0 %
дуже низький	0 %	0 %	0 %

Узагальнені результати перших, третіх та п'ятих курсів свідчать про наступне: відсутність групи студентів з низьким і дуже низьким рівнем вияву емоційного відгуку, що можемо інтерпретувати як позитивний

факт; нормальний рівень вияву емоційного відгуку має динаміку до зниження, зокрема 1 курс- 12%, 3 курс – 0%, а для студентів 5 курсу нормальний рівень сягає 8%, що є негативним явищем; високий рівень від першого до п'ятого курсу має динаміку до збільшення (показники високого рівня: 1 курс - 64%, 3 курс - 68%, 5курс - 80%); а дуже високий рівні на випусковому курсі зменшуються(показники дуже високого рівня: 1 курс - 24%, 3 курс - 32%, 5курс - 12%);, що інтерпретуємо як позитивний факт, який свідчить про адаптування студентів-випускників до майбутньої професійної діяльності.

В ході дослідження, нами була проведена також методика виміру емоційно-вольових якостей (Тейлор, Айзенк, Роонг, Роттер обробка Кондратьєвої). Вона спрямована на вимірювання наступних показників: тривожності, імпульсивності, догматизму, зовнішнього локусу контролю.

В результаті проведеного дослідження за даною методикою всіх студентів було поділено на групи: перша група – студенти, в яких низький рівень показників; друга група – студенти, в яких середній рівень показників; третя група – студенти, в яких високий рівень показників. Розглянемо окремо отримані показники кожної групи. Згідно отриманих результатів, найвищі показники шкали імпульсивності, зокрема, високий рівень притаманний – 19% студентів, середній – 62% і низький рівень притаманний лише – 19% студентів. Саме високі показники імпульсивності можемо проінтерпретувати віковою категорією першокурсників. Досить високі результати отримані по шкалі соціальної бажаності (високий рівень притаманний –10% студентів, середній – 67% і низький рівень притаманний лише – 23% студентів) та зовнішнього локусу контролю (високий рівень притаманний –10% студентів, середній – 61% і низький рівень притаманний лише – 29% студентів). Це свідчить про те, що переважна більшість студентів першого курсу емоційно нестійка, схильні до неформального спілкування та поведінки, слабокомунікбельні та характеризуються проявом високої напруженості. Дещо кращі, у порівнянні з іншими шкалами, показники по шкалі тривожності (високий рівень притаманний –3% студентів, середній – 63% і низький рівень притаманний – 34% студентів) та шкалі догматизму (високий рівень притаманний –16% студентів, середній – 52% і низький рівень притаманний – 32% студентів). Проте, отримані дані не є показниками хорошої емоційної регуляції.

Отримані результати свідчать, що у студентів третього курсу, як і у студентів першого курсу яскраво виражені показники імпульсивності (високий рівень притаманний –20% студентів, середній – 55% і низький рівень притаманний – 25% студентів). Зросли порівняно з першим курсом і показники догматизму (високий рівень притаманний – 11% студентів, середній – 64% і низький рівень притаманний – 25% студентів). Це є негативні прояви показників, які впливатимуть на подальшу побудову взаємовідносин студентів. Порівняно помірні показники зовнішнього локусу контролю (високий рівень притаманний – 11% студентів, середній – 59% і низький рівень притаманний – 30% студентів). Показники тривожності та соціальної бажаності характеризуються наступними рівнями: тривожність (високий рівень притаманний – 7% студентів, середній – 66% і низький рівень притаманний – 27% студентів), соціальна бажаність (високий рівень притаманний – 16% студентів, середній – 57% і низький рівень притаманний – 27 % студентів). Як бачимо, показники даних шкал у порівнянні з показниками студентів першого курсу зросли, що є негативним процесом і вимагає певних дій з метою корегування наявної ситуації.

Для студентів випускової групи яскраво виражені, як і у попередніх двох груп, показники імпульсивності (високий рівень не притаманний студентам, проте середній сягає - 91%, низький рівень притаманний лише – 9% студентів). Досить високі показники соціальної бажаності (високий рівень притаманний – 11% студентів, середній – 83% і низький рівень притаманний лише – 6% студентів). Дані показники можуть негативно позначитися на майбутній професійній діяльності студентів, адже значний рівень імпульсивності та соціальної бажаності можуть призвести до емоційної дезгармонії з оточуючими. Отримані показники тривожності (високий рівень притаманний – 11% студентів, середній – 67% і низький рівень притаманний – 22 % студентів) та зовнішнього локусу контролю (високий рівень притаманний – 11% студентів, середній – 74% і низький рівень притаманний – 15% студентів) кращі у порівнянні з іншими шкалами. Досить хороші показники отримані по шкалі догматизму (високий рівень не притаманний студентам, середній –63% і низький рівень притаманний –37% студентів).

Отже, аналізуючи отримані результати по проведеній методиці, можна побачити закономірність: у студентів кожної з груп яскраво виражені показники імпульсивності, особливо у студентів п'ятого курсу. Особливу увагу слід звернути на показники шкал зовнішнього локусу контролю та соціальної бажаності, які досить інтенсивно проявляються у студентів випускової групи. Тобто, майбутні вихователі не вмюють стримувати своїх емоцій та регулювати своє відношення до системи власних педагогічних дій до мети і завдань, до засобів досягнення цих цілей.

Щоб ґрунтовніше проаналізувати дану проблему ми використали опитувальник А. Реана «Мотивація успіху і боязнь невдач». Адже саме від сформованих мотивів, домінуючих позитивних чи негативних мотивів, залежить і побудова системи власного відношення до майбутньої професійної діяльності. До позитивної мотивації відноситься мотивація на успіх або надія на успіх, а до негативної мотивації – мотивація на невдачу або боязнь невдачі.

В результаті проведеного дослідження за даним опитувальником всіх студентів було поділено на групи: - перша група – студенти, в яких переважає мотивація на невдачу; - друга група – студенти, яким притаманна тенденція мотивації на невдачу; - третя група – студенти, в яких мотиваційний полюс яскраво не виражений; - четверта група – студенти, яким властива тенденція мотивації на успіх; - п'ята група – студенти, в яких переважає позитивна мотивація або мотивація на успіх.

Отримані показники свідчать про досить високий рівень мотивації успіху у студентів 5 курсу. Позитивна мотивація властива 46 % студентів, що свідчить про їхню потребу в досягненні успіху. 32% притаманна тенденція мотивації на невдачу, що є негативним показником. Тенденція мотивації на успіх характерна для 12% студентів. Таким чином, можна зробити наступні висновки. Тенденція мотивації на невдачу має нерівномірний характер для студентів першого курсу 31%, у студентів третього курсу показник знижується до 20% дещо гірші показники студентів четвертого курсу - (32%). Більшість студентів продемонстрували високі показники позитивної мотивації, що свідчить про їхню наполегливість, активність, ініціативність, прагнення досягти поставлених цілей, успіху у своїй професійній діяльності.

Показники є незадовільними щодо вимог професійної діяльності. Отримані результати потребують корекції з боку психологів, з метою вироблення вмінь оптимального прояву емоційно-вольових якостей студентів під час навчання у вузі. Емоції в житті людини виконують функцію «механізмів» діяльності, входять до складу стимулів і мотивів її дій, за вмілого використання можуть відігравати значну роль у цілеспрямованій діяльності.

Список використаних джерел:

1. Высшее педагогическое образование: проблемы и решения/под общей ред. И.Е. Курова. Монография. - Нижний Новгород : Изд-во НГПУ, 1994.-160 с.
2. Данилова Н.Н. Эмоциональные состояния: механизмы и диагностика / Н.Н. Данилова. - М., 1995. – 249 с.
3. Дружинин В.Н. Психология общих способностей / В.Н. Дружинин. - СПб., 1999. – 243 с.
4. Комісарова С. Д. Поняття про емоції, їх значення та особливості / С. Д. Комісарова // Психолог. – 2006. - № 25-28. – С. 32-38.
5. Педагогика: Учебное пособие для студентов педагогических учебных заведений: В.А. Сластенин и др. – 4-е изд. – М.: Школьная Пресса, 2002. – 512 с.
6. Подосинников С.А. Психологические факторы становления профессионального самосознания у студентов: автореф. дис... канд. психол. наук / С.А. Подосинников. – М.: 2003. – 19 с.

Резюме. В статье рассматриваются эмоционально - психологические особенности становления будущих воспитателей. Представлена блок-схема, которая отображает особенности профессиональной деятельности педагога. Проанализированы проявления показателей эмоциональной стойкости, отношения к системе своих педагогических действий, к цели и заданиям, которые будущий воспитатель ставит перед собой в своей профессиональной деятельности, к средствам и способам достижения этих целей; оценке результатов своей работы. В статье также рассмотрены особенности эмоционального отношения к системе межличностных взаимодействий с воспитанниками, в которые вступает будущий воспитатель; отношение к своим профессионально значимым качествам и в целом к себе как к личности, профессионалу, к оценке уровня своей личностной и профессиональной зрелости и соответствия собственному идеальному «образу Я» педагога.

Определены особенности формирования эмоционально волевого компонента в течение обучения в вузе. Объектами исследования выступили студенты специальности «Дошкольное воспитание» первого, третьего и пятого курсов. Эмпирически исследовано эмоциональный компонент и уровень его проявления у студентов за методикой «Шкала эмоционального отклика» А.Мехрабян, Н.Епштейна, методикой измерения эмоционально волевых качеств (Тейлор, Айзенк, Роонг, Роттер обработка Кондратьевой) и опросником А. Реана «Мотивация успеха и боязнь неудач». Проанализированы психологические особенности способности к саморегуляции своих эмоций у будущих воспитателей. Обобщенно основные тенденции относительно уровня проявления эмоционального отклика у студентов специальности «Дошкольное воспитание».

Ключевые слова: профессиональное становление, рефлексия, мотивационно-целевой компонент, когнитивно-операционный компонент, эмоциональный компонент, оценочный компонент.

Summary. Psychological peculiarities of the emotional peculiarities of professional incipience of the educators-to-be have been outlined in this article. Blockdiagram which reflects the professional activity of the teacher has been presented. The structure of reflection of professional activity, attitude to the system of pedagogical actions, to aim and task that the educator to-be tries to achieve in his/her professional activity has been considered. The peculiarities of the emotional attitude to the system of interpersonal nursing and future educator interaction; attitude as to individual, professional, and evaluation of personality and professional maturity in accordance to its object self of teacher have been considered.

The peculiarities of the formation of emotional and volitional component during the study in the higher educational establishment have also been defined. The objects of investigation were the students of the specialty "Pre-school education" of the first, third and fifth courses. The emotional component and the level of its manifestation among the students according to the "Scale of emotional response" technique by A.Mehrabyan, N.Epstein, emotional and volitional qualities measuring technique by Taylor Eysenck, Roong, Rotter processing by Kondratyeva and questionnaire A. Rean "The Motivation of Success and fear of failure" have been empirically investigated. The main tendencies of the level of manifestation of emotional background among the students of the specialty "Pre-school education" have been generalized

Key words: professional incipience, reflection, motivational and goal component, cognitive and operational component, emotional component, evaluative component.

УДК 159.923.2 – 057.875

О.Б. ДЕМЯНЮК

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ІНДИВІДУАЛЬНИХ МОДЕЛЕЙ СВІТУ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ

Резюме. У статті здійснений соціально-психологічний аналіз індивідуальних моделей світу студентів-психологів як найбільш поширених типів уявлень про світ в індивідуальному світосприйнятті, що здійснюють безпосередній вплив на поведінку та діяльність особистості. Актуальність дослідження обумовлена тим, що аналіз способів і критеріїв осмислення світу студентами, можливість проникнути в їх внутрішній світ, відтворити індивідуальну своєрідність є важливим практичним завданням у сучасних умовах гуманізації освіти, основною метою якої є особистісне і професійне самовизначення та самореалізація, де студент насамперед виступає як експерт власного життєвого світу. Розробка категорії „образ світу” в межах вікової та педагогічної психології є одним з пріоритетних напрямів цієї галузі знань.

Охарактеризовані індивідуальні моделі світу студентів-психологів, які представлені хаотичною, антагоністичною, механістично-технократичною, організмичною модальностями. Кожній моделі притаманний певний перелік життєвих сенсів і цілей, що задані смисловим контекстом світосприйняття і світорозуміння. За результатами експериментального дослідження, для більшості респондентів характерним є поєднання досить різноманітних цілей, смислів, цінностей і типів ставлення особистості до світу в цілому, до оточуючих людей і виникаючих проблем. На середньому рівні прояву домінуючу позицію займає організмична модальність образу світу, друге місце за рівнем вираженості посідає антагоністична модальність світосприйняття. Хаотична та механістична модель образу світу найменше представлені у свідомості респондентів. Перспективу вбачаємо у подальшому дослідженні особливостей життєтворчого образу світу майбутніх психологів.

Ключові слова: образ світу, моделі світу, світосприйняття, світорозуміння, юнацький вік.

Постановка проблеми. Аналіз способів і критеріїв осмислення світу студентами, можливість проникнути в їх внутрішній світ, відтворити індивідуальну своєрідність є важливим практичним завданням у сучасних умовах гуманізації освіти, основною метою якої є особистісне і професійне самовизначення та самореалізація, де студент насамперед виступає як експерт власного життєвого світу. Образ світу студентів є більш мінливим і гнучким на відміну від світосприйняття дорослої людини, яка реалізувала себе в особистісному та професійному плані. Це проявляється в активності пізнання світу, в освоєнні нових інформаційних технологій, у можливості оволодіння новими формами соціально-економічного та культурного життя, в стилевих особливостях спілкування і поведінки. Відтак, студентський вік є сензитивним періодом у формуванні та розвитку образу світу, який розуміється як певна „цілісна, багаторівнева система уявлень людини про світ, інших людей, себе, власну діяльність” [6, с. 350].

Необхідно зазначити, що категорія „образ світу” є однією з основних у сучасній психології. Проблеми становлення і розвитку образу світу представлені в дослідженнях Є. Артем'євої, Г. Бєрулави, Ф. Василюка, О. Івашкіна, Є. Клімова, О. Леонтьєва, Д. Леонтьєва, В. Петухова, Дж. Ройса, С. Рубінштейна, В. Серкіна, С. Смірнова, М. Холодної, Д. Уордела та ін. Зокрема, О. Леонтьєв використовує категорію „образ світу” у такому значенні: „...психологія образу (сприйняття) є конкретно-наукове знання про те, як у процесі своєї діяльності індивіди будують образ світу — світу, де вони живуть, діють, який вони самі змінюють та частково створюють; це — знання також про те, як функціонує образ світу, опосередковуючи їх діяльність в об'єктивно реальному світі” [3, 254].

Вікові особливості та етапи становлення індивідуальних уявлень про світ були предметом дослідження Ю. Аксьонової, І. Бушай, Д. Елкінда, Е. Еріксона, М. Зінов'євої, І. Кона, М. Лісіної, Г. Малюченка, Д. Медведева, І. Маякової, В. Мухіної, М. Осоріної, В. Смірнова, С. Тарасова та ін. Необхідно відзначити, що саме юнацький вік називається класиками вітчизняної психології критично важливим для становлення індивідуального світогляду. Тільки після досягнення 17-18 річного віку в людині «визрівають» необхідні емоційно-вольові та інтелектуальні ресурси для того, щоб вона могла почати шукати і знаходити свої, автентичні відповіді на питання: Який світ? Що Я і навіщо Я? Як жити? Не випадково Л. Божович зазначає, що протягом цього періоду ламається і перебудовується вся попередня система ставлення до світу і складається та життєва позиція, з якої починається самостійне життя [1]. Дослідник психології юнацтва І. Кон зазначає, що в цьому віці яскраво виражене прагнення пізнати певну універсальну «формулу», яка змогла б висвітлити і сенс власного існування, і перспективи розвитку всього людства [2]. Розробка категорії „образ світу” в межах вікової та педагогічної психології, на думку Д. Медведева, є одним з пріоритетних напрямів цієї галузі знань. Автор розглядає образ світу як головний внутрішній фактор розвитку особистості студентів педагогічного вузу [5].

Метою статті є здійснення якісного аналізу індивідуальних моделей світу як найбільш поширених типів уявлень про світ в індивідуальному світосприйнятті у студентів-психологів, що здійснюють безпосередній вплив на поведінку та діяльність особистості.